

Pressiteade

EUROOPA UIMASTIPROBLEEMIDE ARUANNE 2026: PÕHIPUNKTID

Uued terviseohud eurooplaste jaoks kiiresti areneval uimastiturul

(09.06.2026, LISSABON) **AVALDAMISKEELD KUNI KELL 9:00 LISSABON | KELL 10:00 KESK-EUROOPA SUVEAJA JÄRGI** Euroopas uimasteid tarvitavad inimesed seisavad silmitsi uute terviseriskidega, kuna uimastiturud arenevad kiiresti ja muutuvad keerukamaks. Selle hoiatuse on esitanud **Euroopa Liidu Uimastiamet (EUDA)** oma täna avaldatud väljaandes **Euroopa uimastiprobleemide aruanne 2026: suundumused ja arengud** (1).

29 riigi andmete põhjal (**27 ELi liikmesriiki, Norra ja Türgi**) tõstetakse aastaülevaates esile rahvatervisele tekkivaid riske, mis tulenevad üha mitmekesisemate ainete laialdasest kättesaadavusest ja tarvitamisest, kusjuures need on sageli väga tugeva toimega või kõrge puhtusastmega. Turule tuleb üha uusi kanepitooteid, samal ajal kui müüdavate opioidide ja stimulantide valik suureneb. Samuti on levinud mitme aine üheaegne tarvitamine, kus inimesed segavad uimasteid viisil, mis suurendab riske ja raskendab sekkumist. Euroopa võime neid keerukaid väljakutseid lahendada sõltub tugevamatest teenuste osutamise süsteemidest ning järjepidevatest investeringutest ennetamisse, ravisse, kahjude vähendamisse ja ühiskonda taasintegreerimisse.

Uusi psühhoaktiivseid aineid avastatakse endiselt umbes üks kord nädalas. 2025. aastal teatati Euroopas esimest korda 50 uuest psühhoaktiivsest ainest, mis tähendab, et EUDA jälgitavate ainete koguarv on 1050. Nende hulka kuuluvad tugevatoimelised uued sünteetilised opioidid, mis suurendavad eluohtliku mürgistuse riski. Nikotiini sisaldavate toodete kasutamine e-sigaretina on muutunud Euroopa noorte seas levinud uimastitarbimise vormiks ([ESPAD, 2024](#)). ELi liikmesriikides on konfiskeeritud e-sigarette, mis sisaldavad muid aineid, näiteks kanepi sünteetilisi ja poolsünteetilisi vorme, mis on tekitanud muret, et need võivad muutuda teiste kahjulike ainete, sealhulgas potentsiaalselt uute sünteetiliste opioidide levitamise vahendiks.

Lisaks tervisekahjustustele ja sotsiaalsele haavatavusele rõhutatakse aruandes uimastiturgude jätkuvat mõju Euroopa julgeolekule. Endiselt valmistavad muret uimastitega seotud hirmutamise ja vägivald, sealhulgas haavatavate noorte ärakasutamine ja värbamine kuritegelikesse rühmitustesse uimastitega kaubitsemiseks ja vägivald toimepanemiseks.

Samal ajal kohanevad ebaseadusliku uimastikaubanduse võrgustikud kiiresti jõustamistegevusega. Pärast politseioperatsioonide intensiivistumist Euroopa suuremates sadamates on kurjategijad hakanud kasutama mitmekesisemaid marsruute ja meetodeid, et vältida avastamist. Nad kasutavad üha enam väiksemaid sadamaid, merel toimuvaid ümberlaadimisi, milles osalevad kiirpaadid ja muud alused, samuti poolsukelaparaate, droone ja keerukaid varjamistehnikaid. Need arengud raskendavad ebaseadusliku uimastikaubanduse avastamist ja esitavad õiguskaits- ja tolliasutustele suuremaid nõudeid.

Uus [ELi uimastistrateegia](#) ja [uimastikaubanduse vastane tegevuskava](#) koos kavandatud uute eeskirjadega [uimastite lähteainete](#) jälgimiseks ja kontrollimiseks on osa ELi terviklikust reageerimisest arenevale uimastiprobleemile.

Euroopa Komisjoni siseasjade ja rände volinik Magnus Brunner: *Euroopa uimastiprobleemide aruandest* selgub, et uimastitarbimine põhjustab inimkaotusi, kusjuures viimased iga-aastased andmed näitavad vähemalt 7600 üleannustamisest tingitud surmajuhtumit. Peame tegema kõik võimaliku, et takistada ohtlike uute toodete turule tungimist, ning kasutama seaduse kogu jõudu, et võtta ebaseaduslikelt kaubitsejatelt ära nende ärimudel.

ELi varajase hoiatamise süsteemi abil tuvastame uusi suundumusi juba varakult. „Meie uimastikaubanduse vastase tegevuskava kaudu oleme andnud Euroopa ametiasutustele selged juhised – ning rahvusvahelise koostöö tõhustamise kaudu loome ülemaailmse rinde, et võidelda selle kuritegeliku kaubanduse vastu.“

EUDA tegevdirektor dr Lorraine Nolan lisab: „Uimastiturg areneb kiiresti ning Euroopa tänavatel levivate ainete valik muutub üha ettearvamatumaks.“ See suurendab riski: inimesed võivad tarvitada tugevatoimelisi uimasteid, sageli seda teadmata. Kindlad faktid on praegu olulisemad kui kunagi varem. Euroopa uimastiprobleemide aruandes esitatakse tõendid tagamaks, et meie poliitikakujundajad, praktikud ja kogukonnad on hästi ette valmistatud. Samal ajal tugedab EUDA oma järelevalve- ja valmisolekusüsteeme, et paremini kaitsta Euroopa kodanikke ja toetada tõhusat reageerimist. Oluline on tasakaalustatud lähenemisviis, mis tegeleks nii pakkumise kui ka nõudlusega. Lisaks teaduslikule alusele peab see keskenduma ka inimõigustele ja rahvatervisele.“

Kanep: muutuvad liikumisteed, tugevama toimega tooted, uued terviseriskid

Kanepi ebaseaduslikud tarnemarsruudid ja salakaubanduse meetodid arenevad ning üha rohkem tuuakse taimset kanepit sisse väljastpoolt Euroopat, eelkõige **Kanadast** ja **Ameerika Ühendriikidest** ning vähemal määral **Taist**. Ületootmine, madalamad hinnad ja tugev konkurents **Põhja-Ameerika** kanepiturul on põhjustanud seal odavamate ja tugevama toimega toodete ülejäägi. Saadetised **Kanadast** Euroopasse on tavaliselt peidetud merekonteineritesse, samas kui **Ameerika Ühendriikidest** pärit saadetisi avastatakse enamasti postisaadetiste hulgast.

Seda suundumust näitavad konfiskeerimised suurtes sadamates. 2025. aastal pidasid ametiasutused Rotterdami ja Antwerpeni sadamas kinni ligikaudu 21 tonni peamiselt Kanadast pärit **taimset kanepit**. Nende voogude kõrval kerkivad esile ka terviseprobleemid. 2025. aastal avaldas **EUDA** [Euroopa uimastihoiatussüsteemi](#) kaudu oma esimese riskiteavituse **Põhja-Ameerika** kanepi kohta, milles rõhutati potentsiaalselt ohtlikest pestitsiididest tulenevaid riske. See rõhutab vajadust sihispäraste meetmete ja jätkuva rahvusvahelise koostöö järele.

Kanep on Euroopas kõige levinum ebaseaduslik uimasti; hinnanguliselt on seda viimase aasta jooksul tarvitanud 24,9 miljonit Euroopa täiskasvanut (vanuses 15–64 aastat). Tugevama toimega ja mitmekesisemate kanepitoodete laiem kättesaadavus suurendab terviseriske, muutes meetmed keerulisemaks. Kanepi tarvitajad moodustavad kolmandiku (33%) Euroopas uimastiravile pöörduvatest inimestest, mis tähendab 2024. aastal hinnanguliselt 104 000 klienti. Neist 62 000 inimest alustas ravi esimest korda. Kanepit, sealhulgas tugevatoimelisi tooteid, ekstrakte ja söödavaid tooteid, on seostatud erakorralise haiglaravi juhtumitega. Kanepitoodete segamine tugevate [sünteeetiliste kannabinoididega](#) ja [poolsünteeetiliste kannabinoidide](#) laialdane kättesaadavus suurendavad kahju riski. Mõlemat müüakse nii e-sigaretites kui ka söödavates toodetes, mis tekitab muret nende leviku pärast uute ja tõenäoliselt nooremate tarbijate seas.

Kanepipoliitika areneb Euroopas jätkuvalt edasi, kusjuures mõned ELi liikmesriigid on muutnud või vaatavad praegu läbi oma lähenemisviisi kanepi tarbimisele ja pakkumisele meelelahutuslikel eesmärkidel. Need reformid on eri arengu- ja hindamisetappides ning riigiti erinevad. **Tšehhi, Saksamaa, Luksemburg ja Malta** lubavad kodus kasvatamist piiratud ulatuses. **Saksamaa ja ning Malta** lubavad samuti mittetulunduslikku müüki reguleeritud kasvatusühingute liikmetele, samal ajal kui **Madalmaad** viivad läbi katseprojekti, mille raames müüakse kohvikutes kanepit, mis on toodetud reguleeritud tingimustes. **EUDA** aitab oma Euroopa [kanepipoliitika vahendite kogumi](#) kaudu poliitikakujundajaid, soodustades kanepi kontrollipoliitika kõigi vormide võrreldavat järelevalvet ja hindamist.

Opioidid: uued sünteeetilised opioidid ohustavad rahvatervist, samal ajal kui heroiniturg on endiselt vastupidav

Opioidid, tavaliselt koos muude ainetega, on Euroopas endiselt uimastitest põhjustatud surmade peamine põhjus. **EUDA** hinnangul oli 2024. aastal ELis vähemalt 7600 üledoosist tingitud surmajuhtumit, millest enamik oli seotud mitme aine tarbimisega. Mõnes riigis on märkimisväärses osas üleannustamisest põhjustatud surmajuhtumitest tuvastatud ka teisi opioide peale heroini, sealhulgas tugevatoimelisi sünteeetilisi opioide, opioidagonistrais kasutatavaid ravimeid ning valuvaigisteid.

Eriti murettekitavad on uued sünteetilised opioidid, mis on sageli väga tugevatoimelised; alates 2009. aastast on Euroopas avastatud 95 sellist ainet. Üksnes 2025. aastal teatati [ELi varajase hoiatamise süsteemile](#) seitsmest uuest sünteetilisest opioidist, sealhulgas nitaseenidest ja orfiinidest. **ELi varajase hoiatamise süsteemile** laekub üha enam teateid nitaseene sisaldavate võltsravimite kohta, mis jälgendavad selliseid seaduslikke retseptiravimeid nagu oksükodoon või diasepaam. 2024. aastal konfiskeeriti 10 riigis üle 50 000 nitaseeni sisaldava tableti, võrreldes 23 000 tabletiga 2023. aastal (380 tabletti 2022. aastal). On tekkinud mure, et sellised tabletid võivad levida rühmade seas, sealhulgas noored, kellel puudub taluvus opioidide suhtes. **EUDA** koordineerib [kohtueksperitiisi- ja toksikoloogialaborite võrgustikku](#), et suurendada analüüsivõimet ja anda eesliiniteavet. Amet koostab praegu ohuhinnangut uute sünteetiliste opioidide kohta Euroopas, tuginedes tugevatoimeliste sünteetiliste opioidide [hindamisele](#) Balti riikides 2025. aastal.

Hiina poolt 2025. aasta juulis kehtestatud nitaseenide täielik keeld võib suunata turu alternatiivsete opioidide poole. Euroopas teatatakse üha rohkem orfiinidest. Alates 2024. aastast on tuvastatud üheksa uut orfiini, millest kahe (tsüklorfiin ja spiroklorfiin) suhtes on EL käivitanud uurimise. 2024. aasta juunist 2026. aasta jaanuarini teatati 18 orfiinidega seotud surmajuhtumist.

Tugevatoimelise sünteetilise opioidi fentanüüluga seotud surmajuhtumid rõhutavad vajadust valvsuse järele. **Bulgaarias** oli see seotud rohkem kui 100 uimastitega seotud surmajuhtumiga, millest teatati aastatel 2024–2025. Opioidagonistravi, süstlavahetusprogrammide ja koju kaasa antava naloksooni (THN) kättesaadavuse laialdane parandamine on endiselt võtmetähtsusega praeguste opioidiprobleemide lahendamisel ning valmisoleku ja vastupidavuse tagamisel opioiditurul toimuvatele muutustele. Üha rohkem riike pakub koju kaasa antava naloksooni programme (2025. aastal 19 Euroopa riiki).

Samal ajal on Euroopa herooiniturg osutunud vastupidavaks. Tundub, et kaubandusvõrgustike poolt rakendatavad arenenud töötlemis- ja võltsimismeetodid ning **Afganistani** suurte varude (hinnanguliselt ligikaudu 12 000 tonni oopiumi 2025. aastal) taktikaline tarnehooldus on andnud puhvri moonikasvatuse ja oopiumitootmise järsule langusele, mis järgnes Talibani keelule 2022. aastal. Tootmine on samuti mujale üle kolimas. **Pakistan** on kujunenud oopiumi ja herooini allikaks, kus 2025. aastal kasvatati unimagunat üle 9000 hektaril, mis võistleb Afganistani toodanguga. Aasias jõudis **Myanmaris** unimaguna kasvatamine 2025. aastal kümne aasta kõrgeimale tasemele – üle 45 000 hektari.

Kokaiin: kahjude suurenemine, crack-kokaiini tarvitamine ja ebaseadusliku uimastikaubanduse taktika muutumine

Tänane aruanne näitab, et kokaiini tarvitamine on kogu Euroopas endiselt levinud: viimase aasta jooksul on seda tarvitanud umbes 4,3 miljonit Euroopa täiskasvanut (vanuses 15–64). Ka kokaiini levikuala laieneb, samuti selle kahjulik mõju. Viimased linnade [reovee analüüsid](#) näitavad, et 85 linnast, kus koguti andmeid nii 2024. kui ka 2025. aastal, teatati kokaiinijääkide koguse suurenemisest 48 linnas (57%). Kokaiiniprobleemide tõttu ravile pöörduvate inimeste arv kasvab jätkuvalt. Kokaiin oli 2024. aastal spetsiaalset narkomaaniaravi esimest korda alustanud patsientide seas sageduselt teine ebaseaduslik uimasti, mida nimetas hinnanguliselt 37 000 patsienti (39% võrra rohkem kui 2018. aastal). Kokku nimetasid 74 000 ravi alustanud inimest kokaiini oma peamiseks uimastiks.

2024. aastal näitasid 20 riigi kättesaadavad andmed, et uimastiga oli seotud üle veerandi (27%) uimastite põhjustatud surmajuhtumitest. Ka kokaiin oli endiselt kõige sagedamini nimetatud aine haiglale esmaabi osakondadesse pöördumiste puhul; seda mainiti 26% juhtudest. Suure riskiga kokaiinitarvitamise, sh süstimise ja opioidide kõrval tarvitamise harjumustest teatatakse süstlajääkide analüüsi programmide ja uimastite tarvitamiseks ettenähtud ruumide kaudu.

Muret tekitab *crack*-kokaiin. Selle tarvitamine on mitmes Euroopa linnas nähtav ning potentsiaalselt süvenev probleem, eriti tõrjutud rühmade seas. Selle põhjuseks võib olla kokaiini suur kättesaadavus ja asjaolu, et pulbrilist kokaiini on kohapeal lihtne ümber töödelda. 2024. aastal alustas *crack*-kokaiiniga seotud probleemide tõttu ravi hinnanguliselt 11 400 inimest (võrreldes 9 900 inimesega 2023. aastal) – neist 4300 olid esmakordsed patsiendid. Üldiselt koormab *crack*-kokaiini tarvitamine üha enam kahju vähendamise ja raviteenuse osutajaid raskete tervise- ja sotsiaalsete probleemidega rühma vajadustele vastamisel. Kokaiiniprobleemide ravis keskendutakse endiselt psühhosotsiaalsetele sekkumistele, samal ajal kui jätkatakse teadusuuringuid võimaliku farmakoloogilise ravi kohta

(nt [projekt #ScaleUp](#)). [EUDA ohtude hindamise süsteemis](#) uuritakse praegu *crack*-kokaiini tarvitamise ja selle põhjustatud kahjude võimalikku suurenemist.

Pärast mitmeid aastaid kestnud rekordilisi konfiskeerimisi langes Euroopas kinni peetud kokaiini kogus 2024. aastal 330 tonnini, võrreldes 2023. aasta 419 tonniga. Konfiskeerimiste arv suurenes siiski 97 000-ni (2023. aastal 95 000), mis viitab sellele, et uimastikauplejad võivad avastamise vältimiseks kasutada väiksemaid ja killustatumaid saadeti. Kuigi meresadamate kaudu toimuvad suured veod tagavad hea kättesaadavuse, on märke sellest, et salakaubaveo marsruudid ja meetodid muutuvad ühe mitmekesisemaks. Rohkem on teateid väiksemate sadamate ära kasutamise kohta, samuti keerukamate varjajameetodite ja merel toimuvate ümberlaadimiste kohta.

Kokaiinitoodete ebaseaduslik töötlemine toimub ka Euroopa territooriumil, peamiselt **Madalmaades**. 2024. aastal likvideerisid kuus ELi liikmesriiki vähemalt 42 kokaiini tootmisega seotud tegevuskohta (2023. aastal 34). Need hõlmasid rajatisi keemiliselt muudesse materjalidesse, näiteks plasti peidetud kokaiini teiseseks ekstraheerimiseks. Üldiselt seisavad tolli- ja õiguskaitseasutused silmitsi üha keerukamate probleemidega, mis nõuavad tihedamat asutustevahelist ja piiriülest koostööd ning partnerlust.

Ketamiin: terviseriskid suurenevad, kuna seda uimastit suunatakse üha enam ebaseaduslikule turule

Ketamiini, mis on anesteesia ja valu leevendamiseks kasutatav põhiravim, kuritarvitatakse Euroopas üha sagedamini psühhoaktiivse ainenähtena. Kuigi tarbimine on üldiselt suhteliselt madal, on see muutumas üha levinumaks teatud noorte- ja ööeluringkondades, kus seda tarbitakse tavaliselt pulbrina ninast sisse tõmmates. Terviseriskid ulatuvad ägedast mürgistusest kuni krooniliste tervisekahjustusteni, nagu näiteks intensiivse kasutamisega seotud tõsised põiekahjustused.

Mitmed näitajad viitavad sellele, et ketamiin on Euroopa uimastimaastikul üha enam juurdunud. 2024. aasta [Euroopa uimastite veebiuuringu](#) vastajatest, kes olid viimase aasta jooksul uimasteid tarvitanud, teatas 14% ketamiini tarvitamisest, tavaliselt koos alkoholi või muude uimastitega (nt MDMA). Euroopa linnade [reovee](#) viimane analüüs näitas, et ketamiinijäägid suurenesid 66st linnast, mille kohta olid olemas 2024. ja 2025. aasta andmed, 40 linnas.

Selle mõju on juba tunda tervishoiuteenuste valdkonnas. Kuigi ketamiiniga seotud probleemide tõttu spetsialiseeritud ravile pöörduvate inimeste arv on endiselt väike, on see viimastel aastatel neljakordistunud, tõustes 413 juhtumilt 2019. aastal 1796 juhtumini 2024. aastal. Enamik juhtumeid on registreeritud kuues ELi liikmesriigis, mis tõenäoliselt peegeldab ketamiini pikemat kättesaadavust ja suuremat ebaseaduslikku tarbimist mõnes Euroopa piirkonnas. Ravi kättesaadavus on Euroopas endiselt ebaühtlane, mis rõhutab vajadust asjakohaste teenuste ning sihipärase ennetuse ja riskiteavituse järele neile, kes ei pruugi olla teadlikud terviseriskidest.

Enamik Euroopa ebaseaduslike uimastite turul konfiskeeritud ketamiinist pärineb seaduslikust ravimitootmisest, eelkõige **Indiast**. Seda imporditakse ELi seaduslikult, peamiselt **Saksamaa** kaudu, enne kui see suunatakse ebaseaduslikesse kanalitesse (vt [EUDA uuring](#)). Seaduslike tarneahelate ja ebaseadusliku levitamise selline põimimine muudab olukorra rahvatervise, reguleerivate asutuste ja õiguskaitseasutuste jaoks veelgi keerulisemaks.

EUDA haldusnõukogu eesistuja dr Franz Pietsch teeb järgmise kokkuvõtte: „Euroopa uimastiprobleemide aruanne annab igal aastal ülevaate Euroopa uimastiprobleemidest ning on väärtuslikuks aluseks poliitika kujundamisel ja meetmete võtmisel. Juba üle 30 aasta on see toetanud poliitikakujundajaid ja praktikuid usaldusväärsete ja tõenditel põhinevate analüüsidega, mis aitavad neil otsuseid langetada. Uimastimaastiku arenedes annab aruanne ülevaate meie praegustest meetmetest ja aitab kujundada ka tulevaseid meetmeid. Siin väljaandes kirjeldatakse, kuidas EUDA pakub ELi liikmesriikidele lisaväärtust ja tugevdab meie valmisolekut selles valdkonnas, keskendudes teadusuuringutele ja tõhustatud riskihindamisele.“

Märkused

(1) Lisateavet Euroopa uimastiprobleemide 2026. aasta aruande kohta vt <https://www.euda.europa.eu/edr2026>
Aruandes kirjeldatakse uimastiolukorda kuni 2025. aasta lõpuni, tuginedes 2024. aasta andmetele või viimastele kättesa.